

Theater Na de Dam
Atelier

VANDAAG IS MIJN VERJAARDAG

Thema's: Arbeitseinsatz, Jodenvervolging, Soldaten, Verraad, Verzet

Locatie: Den Bosch, Nederland

Door: Kim van Kooij

Dit zijn de verhalen van drie verschillende mensen. Alle drie zijn ze jarig. Alle drie spelen ze een andere rol in de Tweede Wereldoorlog. Drie verschillende perspectieven op leven in oorlogstijd. Dader, slachtoffer, wegstijgen, toekijken, verzetten, overlopen, verraden.

PERSONAG HENDRIK
ES DE KIN
ROOSJE
VERTELLERS

De verteller kan gespeeld worden door een vierde acteur, of als er drie spelers zijn, kunnen ze elk een rol spelen en een keer de verteller zijn.

Het verhaal van Hendrik

HENDRIK Kogel, huls, kruit.
Kogel, huls, kruit.
Persen en opnieuw,
en opnieuw en opnieuw en opnieuw.

VERTELLER Dit is Hendrik. 22 jaar, woonachtig op de van Musschenbroeklaan 6 te 's Hertogenbosch. Bewoners die niet zijn opgeroepen, ook vrouwen en kinderen moeten in de huizen blijven totdat de actie voorbij is. Op hen, die pogen te ontvluchten of weerstand te bieden, zal worden geschoten.

HENDRIK Kogel, huls, kruit.
Kogel, huls, kruit.
Persen en opnieuw,
en opnieuw en opnieuw en opnieuw.

VERTELLER Op bevel der Duitse Weermacht moeten alle mannen in de leeftijd van 17 t/m 40 jaar zich voor den arbeidsinzet aanmelden. Hiervoor moeten allen mannen van dezen leeftijd onmiddellijk na ontvangst van dit bevel met de voorgeschreven uitrusting de straat op gaan.

HENDRIK Ze maken van alle kanten op het kamp grapjes over dat mijn groep het makkelijk heeft. Nou fysiek misschien, maar elke dag volgens hetzelfde patroon, patronen persen weegt zwaar. Wie hou ik voor de gek, iedereen heeft het zwaar hier. We proberen het nog luchtig te houden door onze ideeën voor de arbeidsongeschiktheids-verklaringen te delen.

VERTELLER Bewijs van vrijstelling van burgerlijke of militaire instanties moeten ter controle worden meegebracht. Ook zij, die in bezit zijn van zulke bewijzen zijn verplicht zich op straat te begeven.

HENDRIK Ik had de keuringsarts verteld dat ik echt echt echt niet kon werken omdat ik niet goed kon staan. Nu zit ik elke dag, de ganse dag die kogels te persen. De beloning? 5 gulden... per dag.

VERTELLER Er moeten worden meegebracht: warme kleding, stevige schoenen, dekens, bescherming tegen regen,

eetgerei, mes, vork, lepel, drinkbeker en
boterhammen voor een dag.

HENDRIK Gisteren was mijn verjaardag,
Niemand heb ik het verteld,
maar die Duitsers wisten het wel hoor.
Ik hoopte namelijk op een brief van thuis,
maar 'niemand had iets gestuurd' vertelden ze me...

Rotmoffen.

Het verhaal van De Kin

VERTELLER Dit is het verhaal van De Kin, echte naam Piet van
Bussel. Hij sloot zich tijdens de oorlog aan bij de
Duitsers. Vanwege dit verraad werd hij tijdens de
oorlog in het centrum van Den Bosch
doodgeschoten.

DE KIN Daar sta ik dan
In mijn zwarte uniform naar buiten te kijken door
een raam dat onderdeel is van een huis dat ik sinds
kort mijn woning kan noemen.
Mijn mondhoeken trekken omhoog in een smerige
glimlach
Buiten rijdt een transportwagen langs met achterin
jongens voor de Arbeitseinsatz.
Mijn hand voelt genoeglijk aan mijn broekzak waar de
geldelijke beloning in zit.
Toch leuk zo'n cadeau.
Het is 1944. Ik, Piet van Bussel, alias de kin, ben jarig.
Over enkele minuten staat de familie op de stoep. Ik
voel me onrustig, want dit sociaal geneuzel past niet
bij me. Als Ome Cor er is, praat hij alleen maar over
zichzelf.
Ik zou veel liever een simpel pilsje met mijn vrienden
van de AKD drinken. In het café kunnen we ten
minste ouwehoeren!
Gelukkig komt mijn vader vandaag ook en kan ik me
met hem onderhouden. Hij heeft er net als ik een

graftakke hekel aan. Met zijn humor maakt hij zo'n dag ten minste nog een beetje draaglijk.

Mijn zwangere verloofde Antje komt naast me staan en geeft me bezweet een kus op mijn wang. Ze knijpt teder in mijn hand.

Deels is het ook haar dag vandaag, dus ik zal me gedragen.

Ze heeft hard gewerkt om de tafel netjes te dekken en de kamer stevig te boenen.

Als ik naar haar kijk, zie ik dat op haar voorhoofd nog resten van het meel zitten dat ze heeft gebruikt om vers brood voor me te bakken.

Het dampende brood staat al op tafel en wacht om gegeten te worden.

De radio speelt Mozart af.

De bel gaat. Nog voordat ik de kans krijg om de deur te openen, hoor ik een vertrouwde stem 'ha jongen' roepen. Dat kan maar een iemand zijn...

Het verhaal van Roosje

VERTELLER Dit hier is Roosje, Roosje Glaser. Geboren in 1914. Roosje is Joods en ze kan uitzonderlijk goed dansen. In 1937 trouwt ze met de Bossche dansleraar Leo Crielaars. Samen runnen ze een dansschool. Leo blijkt er echter nationaal socialistische ideeën op na te houden. Niet echt handig dus. Het huwelijk houdt dus niet lang stand. Maar vrijgevochten als ze is, weigert Roosje anti-Joodse en discriminerende regels te gehoorzamen. Geen Jodenster voor Roosje en bovendien besluit ze geheel tegen de regels van de Duitse Kultuurkamer, om haar eigen dansscholen op te richten. Zelfs wanneer Roosje moet onderduiken zet ze haar dansactiviteiten voort op een illegale dansschool ergens op een zolder in de stad. Wanneer ex man Leo hier weet van krijgt deinst hij er niet voor terug om hier melding van te maken bij de bezetter. Ik citeer: "Ik verzoek u beleefd om deze maatregelen te nemen om aan de illegale

activiteiten van genoemde brutale Jodin paal en perk te stellen.”

ROOSJE

Een beweging
Een symfonie van vormen en lijnen
die als zuchtende winden de grauwe koude ruimte doordringen
Ik zie ze wel kijken
Kijken naar mij
Kijken hoe ik stiekem met mijn heupen beweeg
en me laat verleiden door de muziek die zich nog afspeelt in mijn hoofd
Het is mijn verjaardag wil ik schreeuwen
Maar de mannen die hier rondlopen zijn koud
En ik zit daartussen
een vergeten melodie die smeekt om gehoord te worden
Maar ondanks dat voel ik macht
een glimp van controle in deze chaos
Bewegen verleiden
Bloemetjes dansen ook
ik moet overleven
Wie zou er anders nog dansen?
Zouden deze mannen überhaupt ooit liefde kunnen voelen?
Armen omhoog heupen heen en weer

VERTELLER

Roosje wordt opgepakt, dit blijkt het startschot van een waanzinnige tocht die haar langs zeven concentratiekampen voert. Roosjes charmes en danstalent blijken haar redding. Ze weet menig SS'er voor zich te winnen, door te dansen met de vijand.

ROOSJE

Dansen of de dood
Dansend blijven leven
Leven en verraad
Dansen om te leven
Lachen door de tranen
Tranen en champagne
Schoonheid en schaamte
Masker van passie

Theater van de dood
Podium van beweging
Leven als toneelstuk
Leven of theater?

De voorstelling 'Doch' werd in 2024 gemaakt door Kim van Kooij met jongeren van de MBO Theateropleiding in Brabant, in samenwerking met Theater aan de Parade. Het publiek ging op pad en kwam langs zes verhalen, gespeeld door zes jongeren. Bossche, waargebeurde verhalen met elk een ander perspectief op de Tweede Wereldoorlog.